

Drámapedagógiai módszerek a földrajztanításban

Szerepjáték

Az árvíz

Készítette: Susoczki Tamás (ELTE TTK, mesterképzés I. évfolyam, földrajz-történelem szakos hallgató) 2016. március

A szerepjátéknak az a változata, amikor egy kész forgatókönyv alapján mutatnak be a tanulók egy történetet, és azt követően dolgozzák fel a témát.

Szereplők

Kovács gazda, Lovász mozdonyvezető, utóbbi felesége, juhok és libák, Szittyó étterem tulajdonosa, Orion gyár igazgatója, építési vállalkozó, ÁNTSZ-es, járási vízügyi hatóság vezetője, rábalapályi víz és csatornamű dolgozója, Nagy, Gedeon, Tomori tűzoltók, Kiss mentős, Som, Gaál polgárőrök, Dalos, Boros rendőrök, a helyi állatorvos, az önkormányzat műszaki osztályának vezetője, Rábalapály polgármestere, a polgármester titkárnője, narrátor

Narrátor: Rábalapály egy picike település a Rába folyó mellett. A település kevés, de nagyon szorgos és tudatos lakossal rendelkezik. Van itt minden: Orion gyár, fokozott védelem alatt álló mocsár, országos hírű étterem. Éppen tavasz van, serken a természet, mindenki serényen dolgozik a földeken. Azonban, a Rába nincs éppen kegyes hangulatban, a település egyre nagyobb veszélybe kerül, már a mély fekvése miatt is.

Narrátor: Lovász mozdonyvezető 50 kilométerrel feljebb jár a folyó mentén, aki éppen most hívja a feleségét.

Lovász mozdonyvezető (*feszülten*): Szervusz Drágám! Éppen itt vagyok a Rába mellett, vezetem a szentgotthárdi gyorsat, a Rába nagyon megduzzadt, ilyen sok vizet még nem láttam benne. Biztos nagy lesz a baj otthon.

Feleség (*rémülten*): Atya ég az nagyon nagy gond, tuti el fog mindent önteni a víz. Jaj, jobbkor nem is jöhetett volna. Hu, nagyon gyorsan haza kéne jönnöd, segíteni a juhokat átvinni a dombra.

Lovász mozdonyvezető: Nem tudok menni, mert elvállaltam egy kollega munkáját is. Szólj a szomszéd Kovács gazdának, úgy is tartozik.

Narrátor: Lovászné követte férje tanácsát, átment Kovács gazdához és elmondta, hogy miről számolt be neki a férje, és megkérte, hogy segítsen neki.

Kovács gazda: (*együttérzően*) Te én már sejtettem valamit, tudtam, hogy valami kánya van a dologba, mert a lúdjaim nagyon gágognak már napok óta. Hallod?

Feleség: Igen, jó zajosak.

Kovács gazda: *(sürgetően)* No, menjünk akkor, vigyük azokat a juhokat, mert mindjárt vízben kell koslatnunk, meg mielőtt jötté telefonát a polgármester titkárnője, hogy a gazdakör góréjának meg kell jelennie a polgármesteri hivatalban.

Feleség: Miért mi lesz ott?

Kovács gazda: Nem tudom, azt nem kötötték az orromra.

Narrátor: Kovács gazda és Lovász mozdonyvezető felesége elvégezte a juhok áttelepítését. Kovács gazda rohamtempóban átlibbent a polgármesteri hivatalba. Ott kiderül számára, hogy válságtanácsot hívtak egybe.

Polgármester: *(ünnepélyesen)* Köszöntök mindenkit! A sebtében összehívott tanácskozásra azért kerül sor, hogy a várható rekord méretű árvíz kártételét a lehető legkisebb mértékűre tudjuk lecsökkenteni. Hallgassuk meg a vízügyi hatóság véleményét kezdetnek.

Járási vízügyi hatóság vezetője: *(vészjóslóan)* Igen a hír igaz. Rekord magasságú árhullám fog levonulni a Rábán. Rábalapály a leginkább veszélyeztetett az összes Rába menti település közül. Várhatóan a legmélyebben fekvő, Rába közeli településrészeket kb. 1-1,5 méter víz fogja borítani.

Polgármester: *(elkeseredetten)* Értem, köszönöm a tájékoztatást. A helyzet nem éppen jó. Eljöttek a tűzoltók?

Nagy tűzoltó: *(magasztosan)* Igen itt vagyunk.

Polgármester: *(könyörgően)* Kérem önöket, legyenek készültségben, várhatóan nagy károk lesznek, bizonyosan szükség lesz önökre.

Gedeon tűzoltó: *(magabiztosan)* Rendben, nekünk ez a feladatunk.

Tomori tűzoltó: *(könyörgően)* Viszont kérjük a helyi polgárőrség hathatós közreműködését is.

Som polgárőr: *(felkiáltva)* Az előbb küldtem sms-t minden polgárőrnek, hogy készüljenek, mert a napokban nagy szükség lesz rájuk.

Gaál polgárőr: *(felsejkenve)* Kellene a katasztrófavédelmi raktár kulcsa, hogy a zsákokat elő tudjuk készíteni.

Építési vállalkozó: *(kegyesen)* Az árvízre való tekintettel a védekezéshez térítésmentesen adok 200 köbméter homokot, hogy legyen mivel megtölteni a zsákokat.

Polgármester: *(hálásan)* Köszönöm a nagylelkű felajánlást. A titkárnőm már viszi is a kulcsot. Viszont az elöntés megakadályozása végett szükség lenne mobil gátakra is. Talán a járási vízügyi hatóság vezetője tud nekünk segíteni?

Járási vízügyi hatóság vezetője: *(mentegetőzve)* Hát sajnós nekünk nincs még ilyen szervezetünk, de a szomszéd járásban a vízügyi hatóság vezetőjét ismerem, nekik van ilyen, lehet, hogy kölcsön tudják adni.

Polgármester: Rendben, köszönöm. Megjelent körünkben a Szittyó étterem vezetője is, az előbb már jelezte, hogy felszólalna, tessék.

Étterem tulajdonosa: *(kioktatóan)* Köszönöm, mivel az éttermem adja a város idegenforgalmának nagy részét, ezért kérném, hogy az étterem védelmére különösen koncentráljanak, mert...

Narrátor: És ekkor az Orion gyár igazgatója közbevágtott.

Orion gyár igazgatója: *(felháborodva)* Ha neki ezt biztosítják, akkor a gyárnak is megerősített védelmet kérek, mert mi meg a legnagyobb foglalkoztatók vagyunk.

Kovács gazda: *(követelőzve)* A gazdakör nevében követelem, hogy a megélhetésünk alapjául szolgáló földeket védjék meg.

Környezetvédő: *(nagyképűen)* Én értem, hogy a vagyonukat szeretnék megmenteni, de belegondoltak abba, hogy az árvíz hozhat jót is? Növeli a talaj termőképességét a szétterített iszappal, többet és szebbet fognak teremni a vetemények; szolgálja a térség turizmusát, mert a Ragacsos-mocsár növényeinek, állatainak szüksége van az áradásra.

Narrátor: Hatalmas hangzavar támadt, mindenki a saját érdekét védte, ám a polgármester közbevágtott

Polgármester: *(asztalt ütve)* Csendet! Csendet! Kérem Önöket, ne veszekedjenek.

Dalos rendőr: *(értetlenül)* Most nem az volna a lényeg, hogy az embereket tudjuk biztonságban?

Narrátor: Teljes csend lett, mindenki helyeselte az előbbi felvetést.

Polgármester: *(egyetértően)* Igen. Így van ez a legfőbb feladatunk. Boros rendőrt kérem, hogy a rábalapályi rendőrség a homok kihordását gyorsítsa meg azzal, hogy lezárják a forgalom elől a homokszállító konvoj útvonalát a szállítás idejére.

Boros rendőr: Jó, két járőr kocsival meg tudjuk ezt oldani.

Kiss mentős: *(felsejkenve)* Mi is megerősített állománnyal leszünk készenlétben, hogy minél hamarabb segíteni tudjunk.

Víz és csatornamű dolgozója: *(figyelmeztetően)* Be kell mondatni a hangosba, hogy ha az árvíz eléri a víznyerőkutak szintjét, akkor leállítjuk a vízszolgáltatást, tehát mindenki készüljön fel erre az esetre, fogjanak fel vizet, amíg csak lehet, mert nincs lajtos kocsink.

Műszaki osztály vezetője: *(egyetértően)* Az önkormányzat rendelkezik víztartalékokkal az ilyen eshetőségekre felkészülve, el tudjuk látni egy napig a település lakóit vízzel, a többi napra viszont szükséges az otthoni vízvételzés is.

Polgármester: *(felszólítóan)* Kérem a titkárnőmet, most rögtön mondja be a hangosba, hogy rekordárvíz közeleg, mindenki készüljön az árvízre, vegyenek vizet maguknak, értékeiket helyezték biztonságba.

ÁNTSZ-es *(számonkérően):* A víz- és csatornamű dolgozója azt elhallgatta, hogy a szennyvízkezelő közvetlen a Rába mellett van, a település legmélyebb részén. Fel kell készülnünk a járványveszélyre is, amit a kimosódott szennyvíz okozhat.

Környezetvédő: *(kétségbeesetten)* Jaj mi lesz a mocsárral.

Műszaki osztály vezetője: *(leintően)* Ne aggódjon, a település felkészült arra is, hogy a különleges értékű mocsarat megvédje a káros környezeti behatásoktól.

Narrátor: Erre újból nagy zúgolódás támadt.

Kovács gazda: *(haragosan)* Miért nem tudják a földjeinket megvédeni?

Orion gyár igazgatója: És a gyárat?

Étterem tulajdonosa: No és az éttermet?

Polgármester: *(csitítván)* Tudjuk, hogy sarasak vagyunk, de az eddigi árvizek alatt a termőföld, az étterem és a gyár nem volt veszélyben. Igyekszünk mindent megtenni, de a lakosság biztonsága az első, ahogy Dalos rendőr erre nagyon helyesen rávilágított.

ÁNTSZ-es: *(felszólítóan)* Gondoskodni kellene az árvíz utáni kármentesítésről is.

Műszaki osztály vezetője: *(egyetértően)* Igen, lesz ilyen, de ez akár éveket is igénybe vehet, kérjük mindenki szíves türelmét. Viszont Önnek és az állatorvosunknak mindenképpen körbe kell járni a települést rögtön az ár levonulta után.

Állatorvos: Ez természetes, mert bizonyosan sok állat nagyon ingerült lesz az árvíz miatt, azokat szükség esetén nyugtatóni kell. Továbbá, ahogy az ÁNTSZ-es kollega mondta a járvány megelőzése a legfontosabb feladat.

Polgármester: *(ünnepélyesen)* Rendben, köszönöm mindenkinek a hathatós együttműködést, mindenki végezze a dolgát.

Narrátor: Így véget ért az árvíz miatt összehívott válságtanács. A településen nagy sürgésforgás vette kezdetét, mindenki tette a ráosztott feladatot. Az ár elvonulta után pedig megkezdték a kármentesítést, illetve a helyreállítást, és az élet visszatért a régi kerékvágásba.

MIKOR HASZNÁLNÁM FEL?

Úgy gondolom az összeállított szerepjáték megfelelően feldolgozható mind az 5-6-os és a 9-es évfolyammal is, ezzel megvalósítva a tantervi követelményeket, hiszen a tantervi elvárások szerint ekkor kell tanulniuk a diákoknak az árvízről.

Előkészítés

5-6. osztály

Mivel még a diákok kevéssé képesek az önálló döntések hozására ebben az életkorban, ezért úgy gondolom a tanárnak kell kijelölni a szerepeket, figyelembe véve a tanulói sajátosságokat is pl. ki kommunikál jól és szívesen, ki érzi jobban magát, ha keveset kell szerepelnie. Mindenképpen szükséges mondani a diákoknak az előző tanórán, hogy a következő órán szerepjáték lesz, de szerintem nem feltétlen kell előre megmutatni a szöveggönyt nekik, hiszen akkor az újdonság érzet elveszhet, bár a munkaszervezés idejét jelentősen lerövidíti ez utóbbi.

9. osztály

Itt már nyugodtan választhatnak a diákok szerepeket. Ezt az órán kívül gondolnám levezényelhetőnek, hogy ne csökkenjen a tanóra ideje ezzel, például egy Google+ vagy Facebook csoportos szavazással. Itt sem muszáj megmutatni a szöveggönyt. Viszont érdemes lehet megmondani a diákoknak, hogy ha kiválasztották a szerepüket, akkor gondolják át, hogy a cím alapján az adott szereplőnek mi lehet a feladata, érdeke stb. az adott helyzetben. Akik nem kapnak vagy akiknek nem jut szerep, azok betölthetik a közönség szerepkörét, vagy juhok, libák, továbbá egy részük tudósító, újságíró lehet, egyikük fényképész, még egy diák pedig operatőr lehet, utóbbi inkább csak 9. osztályban.

Előadás után

Mindekét korcsoportban miután előadták a szerepjátékot utána szükséges a feladat megbeszélése.

5-6. osztályosok esetén ez inkább az érzelmekre koncentrált beszélgetés pl. ki hogyan érezte magát a szerepében, lenné-e a valóságban is az a szereplő, aki voltál tanári kérdésekkel, de más típusúak is lehetnek pl. miért tavasszal van árvíz stb.

9. osztályban már nemcsak az érzelmekre vonatkozó kérdések lehetnek, hanem például, hogy miért mondta azt az adott szereplő, amit, hogyan sikerült konszenzusra jutni, lehetséges-e egy ilyen tanácskozás a valóságban is?

Akik nem részesültek vagy nem választottak szerepet azokkal is meg kell beszélni a szerepjátékot. Ha ők a közönség szerepében voltak, akkor meg kell kérdezni, hogy milyen volt kívülállóként szemlélni a szerepjátékot, mit tudnának még hozzátenni a szerepekhez, vagy tudnának-e új szereplőket is bevonni, de utóbbi úgy gondolom inkább csak 9. osztályban ajánlatos. A tudósítók kis újságcikkeket készíthetnek a tanácskozásról a helyi újságban. Ezt akár közösen, csoportmunkában is megvalósíthatják, de egyénileg is lehetséges. A fényképész feladta lehet egy tábló összeállítása a szerepjátékról, ide kerülhetnek az újságcikkek is. Az operatőr felvételével pedig a teljes szerepjátékban nem résztvevő diákság

egy híradót szerkeszthet, a tudósítások híryanagát, a fényképeket is felhasználva, úgy gondolom azonban, hogy ennek a feladatnak a teljesítése inkább csak 9. osztályban lehetséges.

MIÉRT ALKALMAZNÁM A SZEREPJÁTÉKOT?

Talán a drámapedagógiai módszerek közül ez a legjobb. Jó, mert sokan különböző szerepekben tudják előadni a helyzetet, sok diák részese lesz egy probléma megoldásának egy képzelt szituációban, ami a szerepjáték lényege. Igyekeztem úgy összeállítani a szerepjátékot, hogy egy kisebb osztály létszámát lefedje, ezáltal mindenki részese lehet a szerepjátéknak, tehát mindenkinek van feladata, a diákok le vannak kötve. Véleményem szerint mindenképpen szükséges ellátnom az egyes szereplők mondandóját hangnemekkel, mert a diákok nem feltétlen tudják első előadásra ezek nélkül átérzően előadni a szerepjátékot, továbbá a hangnemek adják meg metakommunikációt is. Az egyes hangnemek azonban nem feltétlenül érthetőek a diákok számára, ha ilyen előáll, akkor a tanárnak be kell mutatnia azt a hangnemet.